

Oponentský posudek bakalářské práce Lucie Klabanové

Vizuální percepce a fonologické formy lexémů českého znakového jazyka (frekvenční analýza vybraných parametrů znaku)

Tato bakalářská práce se věnovala problematice omezení ve znakových jazycích. V teoretické části práce byla představena problematika vizuální percepce člověka a s ní související omezení při produkci a percepci znakového jazyka. Kol. Klabanová přehledně prezentuje získané poznatky o cizích národních znakových jazycích a výsledky analýzy vybraných znaků ČZJ následně komparuje s výsledky zahraničních výzkumů.

V praktické části bakalářské práce byly realizovány celkem dva výzkumy související s problematikou omezení v ČZJ.

První výzkum si kladl za cíl provést analýzu znaků tří vybraných oblastí z hlediska vlastností souvisejících s omezenými možnostmi lidského vizuálního vnímání. Získané výsledky výzkumu nastiňují možnou obecnou platnost některých hypotéz souvisejících s fyzickými omezeními ve znakových jazycích.

Druhý výzkum, který byl v rámci této bakalářské práce realizován, se zaměřoval na detekci vizuálních oblastí zájmu při sledování české prstové abecedy v projevu v ČZJ. Výsledky výzkumu odhalily, že primární vizuální oblastí zájmu při sledování ČZJ je u všech respondentů obličej mluvčího.

Ráda bych vyzvedla rozsah výzkumné práce, který přesahuje požadavky bakalářské práce. Kol. Klabanová využila nabídky studentů ČVUT na spolupráci na dalším projektu a tím doložila skutečný zájem o předmět výzkumu.

Oceňuji, že se slečna Klabanová snaží přistupovat k problému z pohledu současných poznatků, fakta podrobuje kritice a o problému skutečně přemýšlí. Dokázala schopnost nashromáždit odbornou literaturu k tématu, odborně s ní pracovat a získat tak přehled o situaci nejen v českém znakovém jazyce, ale i v cizích znakových jazycích, především pak v BSL, ASL a AUSLAN.

Mám několik drobných otázek, prosím autorku práce o jejich stručné zodpovězení.

- Na s. 55 v poznámce pod čarou diplomantka uvádí, že znak BARVA má typické vlastnosti složeného znaku, avšak že není schopna rozeznat možné formy původních znaků a tak nakonec znak BARVA uvádí jako znak jednoduchý. Pokud bychom se znovu vrátili k úvaze, že se jedná o složený znak, jaké argumenty pro tuto skutečnost bychom mohli uvést? Jaké návrhy jednotlivých znaků, ze kterých by složený znak BARVA mohl vzniknout, nás mohou napadnout?
- Proč na s. 66 nebyl zařazen do tematického okruhu znaků „rodina“ výraz SIROTEK? Následně je na s. 68 v poznámce pod čarou uveden znak SIROTEK v uvozovkách. Byl k tomu nějaký konkrétní důvod? Jedná se o předpoklad, že v případě tohoto znaku se nejedná o plnovýznamový znak? Proč byly znaky MLADŠÍ, STARŠÍ zařazeny do tematického okruhu „rodina“? Zapadá významově zmíněný výraz do této slovní zásoby?

- Na s. 71 text neodpovídá informacím uvedeným v tabulce. Jedná se o technickou chybu, nedorozumění? Prosim o vysvětlení. Výsledky výzkumu na ČZJ nekorrespondují s výsledky zahraničních analýz. Nemůže se jednat o nešťastný výběr okruhů témat? V tematických oblastech „barvy“ a „rodina“ se objevuje vyšší počet jednoručních znaků artikulovaných v oblasti obličeje a hlavy. Není důvodem rozdílných výsledků u ČZJ také nižší počet zkoumaných znaků (106 znaků), v zahraničních výzkumech bylo zkoumáno vždy po 2000 znaků.
- Na s. 86, kde jsou popsány výsledky recepce artikulovaného a současně hláskovaného výrazu FRONTRUNNERS je uvedena skutečnost, že (neslyšící) respondenti nepřesouvali při recepci tohoto výrazu pozornost na ruce. V souvislosti s tím je také uvedeno, že důvodem tohoto jediného přesunu zrakové pozornosti je hláskování výrazu prstovou abecedou poměrně vysoko, zhruba ve výšce krku. Díky posunu pozornosti blíže k rukám se usnadnila percepce hláskovaného slova. Myslím, že obecně při percepci hláskovaných českých slov českou prstovou abecedou (PA) se nepřesouvá pozornost na ruce především proto, že v naší tradici se při hláskování PA slovo také artikuluje, adresát tedy potřebuje slovo odezírat. V práci je uvedeno, že se autorka zabývá výhradně manuální složkou znaku (viz s. 11), avšak podle mého názoru nemůžeme tuto výše uvedenou skutečnost pominout. V americké tradici se při hláskování jednoruční prstové abecedy slovo neartikuluje, posun pozornosti na ruce se tedy očekává. Je možné souhlasit s mou úvahou? Jak o problému přemýšlela sama autorka?
- Na s. 91 jaká je uvedeno, že ženy v produkci PA více používaly tzv. ženské varianty prstové abecedy a muži spíše mužskou variantu? Co bylo zdrojem pro toto vymezení? V seznamu použité literatury jsem nenašla žádnou literaturu o české prstové abecedě, přestože ji již máme k dispozici? Kde se autorka o „mužské“ a „ženské“ variantě PA dozvěděla?

V práci se dále objevuje více drobných chyb a překlepů. Chybí také v textu odkaz na čísla stránek a to na straně s. 31, 36 a 48. Nachází se tam pouze poznámka číslo stránky x. Na s. 64 je dvojtečka namísto tečky, což opět znesnadňuje porozumění informaci.

Závěr:

Bakalářská práce splňuje požadavky na bakalářské práce kladené a může být podkladem k obhajobě. Práci hodnotím stupněm výborně. O definitivní klasifikaci rozhodne vlastní průběh obhajoby.

6. září 2012

Mgr. Radka Nováková

Ústav českého jazyka a teorie komunikace